

Els munts de fems

(ALDC, IV, 773. Els petits munts de fems en el camp)

Els ‘petits munts de fems distribuïts al camp per tal d’espargar-los i així abonar la terra’ coneixen diversitat de noms que basen la motivació en la idea de:

1) ‘munt, petita elevació’: *munt* (< MONTEM), amb canvi de [o] > [u] per la posició pretònica en sintagma (cat. ant. *Muntserrat*) i sobretot per la seqüència d’un grup consonàntic a partir del plural *munts* (com *unça* < ant. *untça*) (DECat), però podria haver-hi ajudat l’alternança del segment MO-/MU- a causa de la labial (com *m[u]rter/m[o]rter* en mall.; veg. també l’alternança ant. i dial. *damunt/damont*); der. *muntet* 108, 111, 120, 122, 129, 133, 136, *muntó*, *montó* 101, 107, 115, 132, 170, 177, 183, 186, 190, amb el suf. dim. *-et* o *-ó* respectivament; *muntonet* 85, 148, 150, 159, 169, 171, *montonet* 136, 164, amb l’infix dim. *-o(n)-*; *pila*, del llat. *PĪLA* ‘pilar, columna’, passat per metàfora a ‘munt’ (cf. ja en llat. *PILARE* ‘amuntegar’), amb els der. dim. *piletes* 67, *pilots* (*pilotets* 25), *pilons* 29, 36, 46, 52; *femerons* (*femerets* 121), dim. de *femer* 93, 121, 165, der. de *fem* (< llat. vg. *FĒMUS*), com *femades* 110, 112, 113, 117; *caramull* (< ant. *corumull*), d’origen preromà o postverbal de CUMULARE ‘amuntegar’ × *COROLLARE, der. de COROLLA ‘coronament’; *garberons* 91, der. de *garbera* ‘pila de garbes’, i aquest, de *garba* (< francisc *GARBA); *boïcs* (*de fem*) 40, 49, per semblança amb els boïcs o formiguers; *puial*, der.

de *pui*, forma dial. i ant. de *puig*, del llat. PODIUM ‘balcó, parapet prominent entorn de l’amfiteatre’, que, per metàfora, va passar a ‘eminència del terreny’ i a ‘puig’ (der. dim. *puialet* 102; var. *pujal* 118, 139, dim. *pujalet* 139, *putxal* 125, amb apitxament); *peçons* 88, var., amb canvi de suf., de *peçol*, del llat. vg. PECCIOLUS ‘peuet’, contracció de PEDICULUS, dim. de PEDE ‘peu’ i transposició metafòrica del sentit de ‘mugró’. Aquests mots porten sovint el determinant “de fem(s)”;

2) ‘contingut traginat’: *càrrega* o, per síncope, *carga* (ja en cat. ant.), deverbals de *carregar* (o *cargar*), del llat. vg. CARRICARE ‘posar una càrrega’; *corbillada* 92, der. del precatalà *corbillo* (DECat), del llat. CORBĪCULUS, dim. de CORBIS ‘cistell de vímet’ (veg. *corbelló*); *somada* 71, 72, der. de *soma* < *sauma* < SAGMA ‘càrrega suspesa al bast’ (i també ‘bèstia de càrrega’; cf. *somera*); *carretada* 69, 76-78, der. de *carreta*;

3) ‘atuell per a dur càrrega’ convertit, per metonímia, en la càrrega mateixa i, d’aquí, en el ‘munt de fems’: *cartrons* 89, 90, der. dim. de *cartre*, d’origen incert, emparentat amb l’eusq. *kartola-k*; *corbellons* 98, der. dim. de *corbell* < CORBĪCULUS, dim. de CORBIS ‘cistell de vímet’; *sària* 130, var. de *sàrria* (veg. mapa 481).

Des d’un punt de vista geogràfic, notem que *munts*, *muntons* i *cargues/càrregues* són propis del cat. occ., *pires*, *pilots*, *pilons* i *femerons*, del cat. or., i *caramulls*, del mall. Són mots normatius, *munt*, *pila*, *pilot*, *caramull* (sovint sense referència als fems), *femada*, *somada* ‘càrrega d’un animal de bast’, des del DG₁, 1932; *muntó*, des del DIEC₁, 1995; *femeró*, des del DIEC₂, 2007.

